

Andrzej Madeyski

ZADANIA ZWIĄZANE Z ODZYSKANIEM PRZEZ ŻEGIESTÓW RANGI ZDROJOWISKA KRAJOWEGO

Jubileusz 150-lecia Zdrojowiska Żegiestów, który przypadł w roku ubiegłym, zmusił do refleksji dotyczących przyszłości, jak również szans na dalszy rozwój tego uzdrowiska. Jego istnienie przez 150 lat, a więc szereg pokoleń, oznacza, że posiada ono mocne korzenie, które pozwoliły na przetrwanie katastrof wojennych oraz zmiennych warunków gospodarczych. W okresie międzywojennym (1918-1939) powstały w Żegiestowie nowoczesne obiekty, jak Dom Zdrojowy oraz Sanatorium Wiktor, zaś uzdrowisko stało się w Polsce modne i chętnie uczęszczane.

Żegiestów posiada nadal wszystkie walory uzdrowiskowe, to jest: wartościowe wody lecznicze ujęć „Anna”, „Zofia” i „Żegiestów” (szczawy wodorowęglanowo-wapniowe, magnezowo-sodowo-żelaziste, cenne w leczeniu chorób układu trawienego i moczowego), atrakcyjne położenie nad przełomem Popradu, wśród lasów reglaowych, dobre warunki ekologiczne, wspaniałe krajobrazy górskie, tereny spacerowe. Zachowanie zasobów naturalnych i mały stopień urbanizacji zdrojowiska stanowią dla niego szansę na przyszłość.

Gmina Uzdrowskowa Muszyna

Żegiestów Zdrój jest wsią uzdrowską, należąca do Gminy Uzdrowskiej Muszyna. Posiada 529 łóżek sanatoryjnych. Łącznie w granicach Gminy Muszyna znajdują się 2664 łóżka sanatoryjne. Muszyna jest jedną z największych gmin uzdrowskich w Polsce i pod względem wielkości zajmuje czwarte miejsce w kraju za Kołobrzegiem, Ciechocinkiem i Krynica, zaś przed m.in. Buskiem, Ustroniem i Iwoniczem.

W Żegiestowie dominującą funkcję pełni Oddział P.P. „Zespół Uzdrowisk Krynicko-Popradzkich”. Odmienna jest sytuacja w Muszynie i Złockiem, w których znajdują się głównie sanatoria zakładowe i związkowe.

Aktualna sytuacja uzdrowiska Żegiestów

Uzdrowisko Żegiestów, którego prawidłowa, pełna nazwa brzmi: „Zdrojowisko Podgórskie Żegiestów”, spełnia większość wymagań dla uzdrowisk określonych w PN-91/Z-11000 „Uzdrowiska, podział, nazwy, określenia i wymagania ogólne”, gdyż posiada:

- szereg zbadanych wód leczniczych, występujących w ujęciach przystosowanych do wymagań balneologicznych,
- pijalnię wód mineralnych w budynku o atrakcyjnej architekturze, świetnie harmonizującej z otoczeniem,
- zakład przyrodolecznicy,
- Szpital Uzdrowski „Dom Zdrojowy” z własnym działem przyrodolecznicy,

- Sanatorium Uzdrowskie „Wiktor” z własnym zakładem przyrodolecznictwem,
- tereny parkowe uzdrowskie.

W Domu Zdrojowym znajduje się sala widowiskowo-konferencyjna, umożliwiającą organizowanie dla kuracjuszy imprez kulturalnych lub też konferencji itp. Brak jest w uzdrowisku toalet publicznych. Gospodarze poszczególnych obiektów poświęcają wiele pracy w utrzymaniu ich na należytych poziomach techniczno-sanitarnym, lecz dotkliwy jest brak środków finansowych na modernizację obiektów. Od lat utrzymuje się sytuacja, że kuracje uzdrowskie opłacane z budżetu, rozliczane są według stawek zaniżonych i nawet poniżej kosztów własnych. W rezultacie standard większości obiektów nie odpowiada obecnym wymaganiom. Również brak jest środków na konserwację i obsługę w optymalnym zakresie oraz ochronę przed dekapitalizacją. Obiekty nie spełniają w pełni wymagań hotelarskich, a ponadto budzą zastrzeżenia pod względem estetycznym, a także higienicznym. Sprawy te odgrywają coraz ważniejszą rolę w miarę pozyskiwania kuracjuszy pełnopłatnych. Na podkreślenie zasługuje, że pomimo braków technicznych na bardzo dobrym poziomie działa obsługa lecznicza kuracjuszy.

Krytycznie należy ocenić stan infrastruktury uzdrowskiej, zwłaszcza ze względu na niekorzystny układ komunikacyjny, gdyż życie uzdrowskie koncentruje się wzdłuż drogi państwowej Żegiestów - Muszyna - Krynica. Potrzebna jest modernizacja centrum pod względem komunikacyjnym, głównie celem rozszerzenia chodników. Zupełnie brak powiązania przestrzennego tradycyjnego centrum Zdroju z Żegiestowem Wsią, gdzie w ostatnich latach rozwinęło się też budownictwo pensjonatowe dla potrzeb uzdrowskich. Stan obecny skłania do wniosku, aby opracować szczegółowy plan zagospodarowania przestrzennego dla omawianego obszaru.

Program modernizacji Żegiestowa

Przystąpienie do modernizacji zdrojowiska wymaga wielu spotkań znawców celem ustalenia kierunków rozwojowych, współlistnienia funkcji turystycznych oraz roli Żegiestowa w paśmie uzdrowskim Muszyna - Złockie - Żegiestów. Szereg dyspozycji wyniknie z nowego planu zagospodarowania uzdrowskiego, łącznie z obszarem wsi Żegiestów. Plan ten powinien dać wskazówki dotyczące optymalnej pojemności zdrojowiska po analizie wielkości zasobów wód mineralnych oraz możliwości terenowych.

Poniżej zestawiono tylko niektóre prace, które powinny być przeprowadzone w ramach modernizacji:

1. Etapowa modernizacja Domu Zdrojowego przez urządzenie w nim we wszystkich pokojach łazienek. Umożliwienie korzystania przez kuracjuszy z dojścia do Zakładu Przyrodolecznictwa przez dział zabiegowy w Domu Zdrojowym. Uporządkowanie i estetyzacja zaplecza technicznego.

2. Modernizacja Zakładu Przyrodolecznictwa (elewacja, wnętrza, wymiana urządzeń). Zapewnienie otwarcia zakładu także we wszystkie soboty.

3. Aktualizacja wskazań leczniczych dla Żegiestowa przez przywrócenie leczenia chorób dróg moczowych, z uwagi na istniejące wody szczawne oraz korzystne doświadczenia w tym zakresie z lat ubiegłych.

4. Opracowanie szczegółowego programu stworzenia w Żegiestowie koniecznej infrastruktury sanitarnej: zaopatrzenie w dobrą wodę w potrzebnych ilościach, odprowadzenie ścieków (łącznie z oczyszczalnią ścieków) oraz zorganizowani

systemu gromadzenia i odprowadzania odpadów stałych. W tym zakresie wiodącą rolę powinien spełniać Urząd Miasta i Gminy Muszyna, który zapewne posiada opracowane koncepcje.

5. Krytyczna ocena planu zagospodarowania Żegiestowa i jego aktualizacja z uwzględnieniem m.in.: włączenia (zespolenia) do funkcji uzdrowiskowych, obok obszaru tradycyjnego zdrojowiska, także obszaru „Żegiestów Wieś”, modernizacji traktów pieszych na całej długości uzdrowiska wzdłuż drogi 971 (Piwniczna - Żegiestów - Muszyna), maksymalnego odizolowania traktów pieszych od ruchu kołowego, ograniczenia szybkości ruchu pojazdów samochodowych przez centrum uzdrowiska, ustawienia znaków od strony Piwnicznej i od strony Muszyny, informujących o uzdrowisku i potrzebie zwracania szczególnej uwagi na bezpieczeństwo, rozbudowy dróg spacerowych z uwzględnianiem tras prowadzących z dala od ruchu samochodowego oraz łączących „uzdrowisko Wieś” i „centrum uzdrowiska”, urządzenie tras spacerowych w kierunku Pustej Wielkiej.

6. Przywrócenie stałego i całorocznego otwarcia Pijalni Wód Mineralnych dla kuracjuszy. Godziny otwarcia powinny respektować zasadę, że wody pije się przed posiłkami. Przy tym rozwiązaniu nie jest konieczne utrzymywanie nadal pijalni wód w Domu Zdrojowym.

7. Całe uzdrowisko oraz wszystkie obiekty należy skrupulatnie przejrzeć pod kątem wymagań estetycznych. Wymagania zawarte w standardach polskich i zagranicznych wyraźnie zwracają uwagę na konieczność istnienia w uzdrowisku zabudowy, która ma mieć **charakter uzdrowiskowy**. Całe uzdrowisko powinno być zadbane.

8. Nie wystarczy przeprowadzić prace polegające na usunięciu zanieczyszczeń z dawnych lat, lecz konieczne jest dostosowanie uzdrowiska do aktualnych wymagań europejskich. Jedną z koniecznych inwestycji jest budowa basenu rekreacyjno-rehabilitacyjnego. Obecnie trudno wyobrazić sobie nowoczesne uzdrowisko bez basenu kąpielowego o charakterze rekreacyjnym lub rekreacyjno-leczniczym, w przypadku istnienia wód termalnych. Kąpielisko tego typu winno składać się z basenu krytego o powierzchni co najmniej 100 m², basenu otwartego o powierzchni 100-200 m², terenu do leżakowania i uprawiania sportów, ośrodka fitness posiadającego m.in. saunę, siłownię, obszerne wypoczynalnie kryte z zapleczem gastronomicznym.

Tego typu ośrodki kąpielowe powinny być budowane wspólnym wysiłkiem gminy uzdrowiskowej oraz istniejących w danym uzdrowisku podmiotów gospodarczych.

Znaczenie promocji uzdrowiska

Każde uzdrowisko musi dbać o promocję przez wydawanie informatorów, publikację prac naukowych uzasadniających znaczenie posiadanych walorów leczniczych itd. Wysoko należy ocenić folder o Żegiestowie napisany przez dra Ludzimiła Marca w roku 1934. Oczywiście wiele danych jest przestarzałych, ale przecież upłynęło od wydania już ponad 60 lat. Informator napisany został przez człowieka wrażliwego na piękno sztuki, czego wyrazem jest wyklejka na okładce, przedstawiająca stylizowany pejzaż Żegiestowa Henryka Uziembły (1879-1949).

Miniony ustrój lekceważył znaczenie promocji, gdyż „na pniu” sprzedawano kuracje uzdrowiskowe bez zwracania uwagi na ich jakość. Należy żywić nadzieję, że sytuacja zmieni się, oraz że pojawią się foldery o Żegiestowie, Muszynie i Złockiem, napisane profesjonalnie oraz zawierające wszystkie dane, których oczekuje w warunkach rynkowych kuracjusz, a więc m.in. zawierające cenniki np. w postaci corocznych

wkładek. Potrzebny jest aktualny informator uzdrowiskowy dla Gminy Muszyna. Wydawnictwa powinny być wydawane na przykład jako dwujęzyczne lub jako oddzielne wersje językowe. Konieczna jest dbałość o zamieszczanie w folderach ścisłych informacji, danych konkretnych i zawsze rzetelnych. W tych wydawnictwach nie powinno się używać słowa „kurort”, przestarzałego germanizmu (a także rusycyzmu), skoro mamy do dyspozycji tak piękne i pełne treści słowo: **uzdrowisko**.

Wielkie znaczenie spełnia aktywność naukowa, zwłaszcza środowiska lekarskiego, polegająca m.in. na prowadzeniu własnych prac badawczych oraz ich publikowaniu. Ta działalność składa się na powstawanie dokumentacji naukowej (klinicznej) uzdrowiska i odgrywać będzie również rolę przy zawieraniu przyszłych kontraktów zagranicznych.

Promocja to także uczestnictwo uzdrowisk i ich podmiotów gospodarczych w targach krajowych i międzynarodowych. Muszę się tu podzielić moimi smutnymi refleksjami z punktu widzenia Izby Gospodarczej „Uzdrowiska Polskie”. Otóż już po raz piąty urządzamy atrakcyjne stoisko polskich uzdrowisk w czasie Międzynarodowych Targów Turystycznych w Warszawie i wciąż pomimo listów, zaproszeń i telefonów zgłasza się do nas nie więcej, aniżeli 20 uczestników na ogólną liczbę około 400 podmiotów w polskich uzdrowiskach.

Propozycje związane z realizacją zamierzeń

Przeprowadzenie modernizacji zdrojowiska Żegiestów jest zadaniem trudnym, zwłaszcza w obecnym jego stanie organizacyjnym. Można bowiem zapytać: kto ma być motorem tej modernizacji? Czy Wójt we wsi Żegiestów — bez władzy i pieniędzy? Czy Burmistrz Gminy Muszyna, na terenie której położony jest Żegiestów, mający i tak sporo roboty z infrastrukturą uzdrowiskową dla istniejących już w Muszynie i Złockiem ponad 2000 łóżek sanatoryjnych?

Dopiero połączenie tych wszystkich czynników w celu realizacji modernizacji uzdrowiska może dać dobre wyniki. Istnieje w Polsce wiele organizacji, które mogą przyjść z pomocą w tym zamierzeniu. Można tu wyliczyć Wojewodę Nowosądeckiego, Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych oraz związaną z nim Fundację, Ministra Zdrowia oraz Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, jak również dysponentów funduszy zagranicznych, przeznaczonych na aktywizację małych miast i osiedli.

Żegiestów jest tak atrakcyjnym miejscem uzdrowiskowym, że nie należy rezygnować ze starania się o współpracę z kapitałem zagranicznym. Aby ten zamiar się powiódł, potrzebna jest sprężysta organizacja, coś podobnego do biura budowy uzdrowiska Krynica, powołanego przez rząd RP w latach dwudziestych i wspaniale kierowanego przez profesora Politechniki Lwowskiej Otto Nadolskiego.

Potrzebny jest impuls do tych działań, spotkanie się osób, którym bliski jest rozwój Żegiestowa, potrzebne jest poparcie Dyrekcji Zespołu Uzdrowisk Krynicko-Popradzkich, nie tylko poprzez udzielenie jakichś środków finansowych, ale też poprzez przyznanie Oddziałowi maksymalnej możliwej samodzielności.

Właściwie to nie ma rozwiązania alternatywnego. Zaniechanie modernizacji Żegiestowa to agonía tego pięknego uzdrowiska, a tego nie darują nam następne pokolenia. Realizacja proponowanych zamierzeń w Żegiestowie leży w interesie Gminy Muszyna nie tylko dlatego, że należy on do niej, ale też ze względu na to, że rozwój Żegiestowa jest ogniwem w powstawaniu nowoczesnego pasma zdrojowis-

kowego popradzkiego. Naturalnym centrum tego pasma jest Muszyna. Rozwój zdrojownictwa będzie źródłem bogactwa mieszkańców Gminy.

Na zakończenie chciałbym nawiązać do jubileuszu 150-lecia uzdrowiska Żegiestów, obchodzonego w roku 1996. Przytoczę słowa profesora dra med. Józefa Dietla, wskrzesiciela polskich uzdrowisk, wygłoszone w 75-lecie istnienia Zdroju:

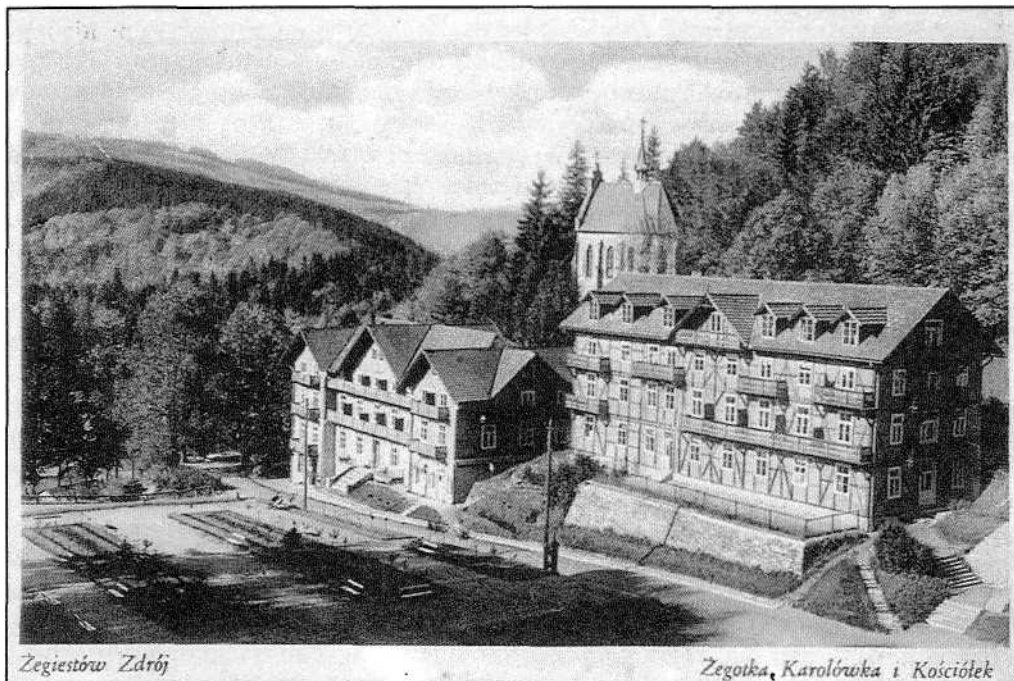
„Kto raz był w Żegiestowie, ten tęskni za jego ożywczym powietrzem, za jego czarującym krajobrazem, za jego zdumiewającymi widokami, za jego szumiącymi zdrojami i jego cichym ustroniem”.

Słowa Józefa Dietla charakteryzują trafnie dzisiejszy Żegiestów. Teraz spostrzegamy jednak, jak wiele jest do zrobienia celem przystosowania uzdrowiska do współczesnych wymagań. Zadania te są do wykonania nawet w krótkim czasie, ale wymagają sprawnej organizacji, zręczności w pozyskiwaniu środków finansowych, a przede wszystkim aktywności społeczeństwa Żegiestowa i organów samorządu terytorialnego.

Wykaz piśmiennictwa na temat Żegiestowa (począwszy od roku 1847) znajduje się w posiadaniu autora.

Od redakcji:

Autor artykułu, prof. dr inż. Andrzej Madeyski, jest dyrektorem zarządu Izby Gospodarczej „Uzdrowiska Polskie”.

Żegiestów Zdrój

Żegołka, Karolówka i Kościółek

Pocztówka z okresu międzywojennego
wydana nakładem Edwarda Rubinka w Żegiestowie (ze zbiorów *Almanachu Muszyny*).